

LUDWIG VON MISES

"CRÍTICA DEL INTERVENCIONISMO"

Unión Editorial (Madrid, 2001)

Mises escrigué la primera part d'aquest llibre l'any 1929, any en el qual l'intervencionisme de l'Estat en la vida econòmica era el sistema de política econòmica únic i triomfant a tot el món: aquesta "tercera via" intervencionista s'imposava tant a Rússia (que amb la NEP, Nova Política Econòmica, havia ja abandonat en els primers anys vint l'ideal socialista "de cop i volta" en favor d'un socialisme gradual) i Alemanya (que ja començava de rearmar-se i es convertia en una economia cada cop més intervinguda), com també als Estats Units i Anglaterra. El llibre, per tant, està escrit en un to punyent i contundent contra l'evolució cap a l'intervencionisme d'aquests dos darrers països en el segle XX, per part d'un autor que ja l'any 1922 en el seu llibre "Socialisme" havia fet una crítica demolidora a l'economia planificada.

L'intervencionisme, segons Mises, pretenia mantenir la propietat privada dels mitjans de producció, al mateix temps que la regulava per mitjà de normes imperatives i de prohibicions: es proposava evitar els "excessos" i perills del capitalisme sense renunciar, però, als avantatges d'iniciativa i de laboriositat que el socialisme era incapaç d'oferir. En aquest llibre Mises delimita clarament què entén per intervencionisme amb tot un seguit d'exemples: l'adquisició de llet per part del Govern per a vendre-la a preus polítics, o fins per a repartir-la gratuïtament als pobres, no és intervencionisme; sí que ho seria, però, fixar un preu màxim a la llet. La intervenció és una disposició particular dictada de forma autoritària pel poder públic, mitjançant la qual s'obliga als propietaris dels mitjans de producció a fer servir aquests mitjans de manera diferent a com els propietaris ho haurien fet sense intervenció.

Mises classifica en dos grups aquestes disposicions intervencionistes: les que afecten la producció i les que afecten els preus. Així, l'autor argumenta i prediu que tant els aranzels (avui, per cert, ben actuals a la Unió Europea en relació als productes agraris africans) com els preus màxims i mínims aconseguiran exactament el contrari del que pretenen: Mises adverteix l'any 1929 que la productivitat dels països intervinguts baixarà, i no pujarà, i que la intervenció de l'Estat en la vida econòmica farà més pobres, i no pas més rics, els ciutadans dels països en qüestió. L'error de l'intervencionisme rau, segons Mises, en la incapacitat d'aconseguir els objectius que l'autoritat s'ha fixat amb la seva intervenció: aquesta, si bé a curt termini pot aconseguir resultats immediats, produeix la majoria de vegades uns "efectes negatius no previstos ni desitjats, la correcció dels quals generarà i exigirà noves i creixents intervencions".

Així, quan l'home del carrer, que no és expert en economia, valora els esdeveniments, l'únic que adverteix és que els "interessats" sempre troben la manera d'escapolir-se de la llei. D'aquesta manera, s'acaba atribuïnt el mal funcionament del sistema exclusivament al fet que la llei no és capaç d'anar "fins al fons", essent la corrupció la que n'impedeix la seva aplicació: resulta, per tant, que els propis fracassos de la política intervencionista reforcen la convicció que és la propietat privada la que ha de ser controlada per lleis cada vegada més restrictives, quan de la corrupció i de la ineficiència de l'Estat intervencionista en són responsables principalment els polítics i els buròcrates. Per al liberalisme, afirma Mises, les lleis millors han estat sempre "les que ofereixen un marge de maniobra molt estret a la discrecionalitat dels òrgans encarregats d'aplicar-les, per tal de poder així evitar al màxim les arbitrarietats i els abusos; l'Estat modern, en canvi, tracta de potenciar el poder discrecional dels seus òrgans burocràtics i la lliure discreció dels seus funcionaris". I referint-se al burocratisme, Mises afirma que aquest no és un inconvenient derivat d'algun defecte organitzatiu o de la incompetència del seu personal, sinó l'essència mateixa de tota gestió empresarial que no obeeix a criteris de rendibilitat: "quan l'Estat envaeix el camp de la policia i de l'administració de justícia, el burocratisme esdevé un problema fonamental de l'organització social".

Mises adverteix que el mercat no és perfecte: si tinguéssim el coneixement necessari per a fer-lo perfecte no en tindríem necessitat i no caldria recórrer a aquest imperfecte mecanisme d'ajustament: el mercat tant sols fa possible de substituir una situació de desequilibri per una altra situació de desequilibri, la qual cosa no és una conseqüència directa del mercat, sinó de que cadascun dels participants en el mateix reformula contínuament els seus objectius. El desequilibri neix de la ignorància, de la falibilitat, de l'escassetat dels recursos materials i de la mutabilitat dels projectes humans. En mobilitzar tots els coneixements dispersos, el mercat mira de resoldre aquest desequilibri, però aquest desequilibri seguirà essent inevitable; i això no és un fracàs del mercat, sinó tan sols "una conseqüència de la nostra condició". I si aquest desequilibri roman tot i la mobilització de coneixements que fa el mercat, "és il·lusori pensar que la intervenció de l'Estat pot millorar aquesta situació: més aviat l'empitjora, atès que tota intervenció necessita recursos que són extrets via impostos als ciutadans, recursos que els ciutadans haurien pogut fer servir de manera més eficient en el mercat".

D'altra banda, Mises fa un elogi decidit del segle XIX, tot identificant pimerament mercantilisme i intervencionisme i posteriorment escola clàssica i liberalisme econòmic. Segons l'autor, les idees dels economistes clàssics anglesos i escocesos dels segles XVIII-XIX es van convertir en la filosofia dominant de l'Estat i de la societat en aquests dos segles: les seves idees van transformar la societat tradicional en nacions poblades per ciutadans lliures, l'absolutisme reial en govern representatiu i, sobretot, la pobresa suportada per les masses en *l'ancien régime* en el benestar de molts sota el *laissez faire* capitalista. En aquest sentit, Mises

també mira d'analitzar les causes per les quals Alemanya al segle XIX va rebutjar de ple els postulats liberals anglesos i escocesos i es va decantar pel que ell anomena "socialisme de càtedra". L'economista austríac es plany, entre d'altres fets, de que Max Weber morís massa jove: l'estatalisme prussià havia estat la seva fe de joventut, però Mises argumenta com Weber s'anava acostant, a mesura que es feia gran, al liberalisme, al racionalisme i a l'utilitarisme.

La reacció de l'estatalisme i del socialisme del finals del segle XIX i dels inicis del segle XX amenaçava violentament els fonaments mateixos i el benestar de la civilització occidental. Així, l'any 1925 Mises ja havia predit l'aliança entre l'economia controlada d'Alemanya i la planificació socialista de Rússia, que veia justificada entre d'altres arguments amb el següent: "no és molt llunyana en el temps l'entesa entre l'antimarxisme alemany i l'ultramarxisme rus atès que tots dos, per a resoldre el problema de les nacionalitats, només coneixen el camí de la violència". I pel que fa a la qüestió nacional alemanya Mises equipara democràcia i autogovern, en defensar que les minories alemanyes del centre d'Europa són les principals interessades en lluitar per la democràcia i la llibertat econòmica: "només l'autogovern pot protegir-los de l'opressió de funcionaris estrangers, que depenen d'altres estats que volen privar-los de la seva identitat; l'intervencionisme estatal és un instrument de discriminació, però com lluitar-hi en contra si el propi *Reich* fa exactament el mateix?"

En la conclusió del seu llibre, escrita l'any 1940 als Estats Units, Mises afirma que les victòries de Lenin, Hitler i Mussolini no han estat derrotes del capitalisme, sinó conseqüències inevitables de la política intervencionista dels primers trenta anys del segle XX: així, l'economista austríac conclou textualment que "Lenin va vèncer l'intervencionista Kerenski, Mussolini es va imposar al sindicalisme italià, Hitler va triomfar sobre l'intervencionisme de Weimar i Franco va aconseguir, a Espanya i a Catalunya, imposar-se al sindicalisme anarquista".

L'intervencionisme, creixent per pròpia naturalesa, ha desembocat avui en l'Estat del benestar, que es presenta com la gran conquesta del nostre temps. Resseguint Mises, però, en valorar aquest Estat del benestar caldria tenir en compte també tot allò que l'intervencionisme té de mala assignació de recursos, de costos en termes d'eficàcia, d'impediment a l'expansió del coneixement, de bloqueig a la innovació, de sacrifici de les llibertats individuals i, en termes de cost d'oportunitat, de la riquesa i el benestar que per causa de l'intervencionisme ha deixat de produir-se. Així, la crítica de l'intervencionisme de Mises és un llibre en alguns aspectes plenament actual i vigent: l'autor va descriure i denunciar fa setanta anys, amb sorprenent clarividència, les inevitables connexions que l'intervencionisme comportaria en termes de corrupció, clientelisme i perversió de la democràcia.